

Softe aanpak is uit, ook al werkt hij

Van onze verslaggever

Noël van Bommel

Utrecht

Avondklokken, gebiedsverboden: beleidsmakers maken er graag indruk mee. 'De vraag is of Nederland zo veiliger wordt.'

De meeste burgers lopen een blokje om als tieners luidruchtig rondhangen en flesjes bier kapotgooien op een plein. Maar niet de jongerenbemiddelaars van Almere. 'Hoi, ik ben vrijwilliger van de jongerenbemiddeling', zegt dan een 14-jarige knaap na een tweedaagse training. 'Er zijn klachten binnengekomen van bewoners en ik wil graag jullie kant van het verhaal horen.'

LSD is een advies dat jeugdige bemiddelaars meekrijgen: Luisteren, Samenvatten en Doorvragen. Meestal volgt een gesprek in het buurthuis tussen hangjongeren en buurtgenoten, onder regie van jonge bemiddelaars. Die moeten zich neutraal opstellen en krijgen discreet begeleiding van een projectleider. 'Je kunt beter met mij praten, dan met de politie', is een veelgebruikt argument.

En dat werkt. 'Beide partijen hebben vaak voor het eerst een normaal contact', zegt projectleider Minke van 't Hoff. 'Dan spreken ze bijvoorbeeld af om elkaar voortaan te groeten, rotzooi in een nog te plaatsen prullenbak te gooien of niet meer zo snel in de stress te schieten.'

Toch doet slechts een handjevol steden mee aan jongerenbemiddeling. Bemiddeling is soft, onzichtbaar en daarom uit de mode, signaleert het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). Een Mosquito-stoorzender ophangen, die een irritant hoge toon voorbrengt die alleen jonge oren kunnen horen, oogt wel daadkrachtig en haalt de krant.

Honderd ontwikkelingen omschrijft het CCV in Trendsignalement 2010, haar jaarlijkse inventarisatie van ontwikkelingen in de maatschappelijke veiligheid. 'De projecten buitelen over elkaar heen', zegt directeur Ida Haisma. 'Vooral in de prachtwijken.' Buurtbarbecues om de sociale cohesie te verhogen, zwembadverboden voor handtastelijke tieners, dna-douches in winkels, gedwongen uithuisplaatsingen voor plegers van huiselijk geweld.

Daarbij valt op, stelt Haisma, dat de traditionele, preventieve aanpak vaker moet wijken voor hardere, repressieve middelen. 'Beleidsmakers willen daadkrachtig overkomen; minder praten en meer verbieden. Maar de vraag is of Nederland daar veiliger van wordt.'

Het effect van de 'nieuwe repressie' – de term komt van het CCV – is onzeker. De meeste maatregelen worden ingevoerd zonder degelijk onderzoek. Haisma vermoedt dat een harde aanpak wel een plaatselijk effect kan hebben, maar vreest dat problemen worden verplaatst. Hangjongeren gaan een straat verderop en hooligans spreken buiten het stadion met elkaar af.

'Het enige wat zeker effectief is', zegt Haisma, 'is structureel beleid gericht op gedragsverandering.' Dat betekent volgens haar veel praten en langdurige preventieprogramma's in stand houden. 'Dat klinkt niet sexy en daadkrachtig, maar de softe methode werkt wel.'

Volgens Haisma steken steeds meer gemeenten hun geld in repressie: geüniformeerde straatcoaches, supersnelrecht voor geweldplegers in het uitgaansleven, gebiedsverboden, avondklokken, huftherhutten voor overlastgevende gezinnen en rondcirkelende helikopters boven winkelcentra.

De keerzijde van deze ontwikkeling, waarschuwt het CCV, is dat burgerrechten en privacy worden ingeleverd zonder dat de maatschappij daar aantoonbaar veiliger van wordt. Sterker: de nieuwe repressie gaat ten koste van beproefde middelen. Haisma: 'Gemeenten kunnen hun veiligheidsbudget maar één keer uitgeven.'

Het CCV wijst graag op enkele 'gouwe ouwen' die het expertisecentrum beheert. Zoals buurtbemiddeling door vrijwilligers of het Politiekeurmerk Veilig Wonen waardoor het aantal inbraken met 90 procent afneemt. Betere sloten op deuren en ramen, vrije zichtlijnen, meer straatverlichting en alerte bewoners; zo simpel kan het zijn. Eenzelfde soort keurmerk bestaat voor bedrijfsterreinen.

Als voorbeeld noemt Haisma winkelcentrum Hoog Catharijne in Utrecht. 'Door alle partijen achter één aanpak te krijgen, en dat vier jaar vol te houden, is de veiligheid enorm verbeterd.' Daarbij is ook stevig opgetreden tegen junks en dieven. 'We zijn ook niet tegen repressie. Maar het moet onderdeel zijn van structureel beleid.'

Daar ontbreekt het aan de laatste tijd. 'De balans tussen preventie en repressie is zoek', vindt Haisma. Ze twijfelt ook aan de juridische onderbouwing van sommige initiatieven. Zoals het 'weekendarrangement', waarbij plegers van uitgaansgeweld meteen in een cel belanden. Het CCV is ook bezorgd over de druk op burgemeesters om zich steeds meer als hulpsheriff te gedragen. Gebiedsverboden voor hangjongeren en hooligans, gedwongen uithuisplaatsingen, avondklokken, alcoholverboden en preventieve fouilleeracties. 'Het is ad-hoc beleid', stelt Haisma. Over enkele nieuwe initiatieven is het CCV wel enthousiast. De zogeheten hufferhut, afgelegen woningen waar overlastgevendende huurders kunnen worden geplaatst, bevalt zowel de bewoner als de omwonenden. Haisma: 'Heel jammer dat het slechts een tijdelijke regeling is.' Het expertisecentrum verwacht ook veel van overheidsdienaren die geweldplegers voortaan financieel aansprakelijk stellen. Inclusief het ziekteverzuim van slachtoffers. Winkeliers doen dat al en dat blijkt effect te sorteren.

In Almere geloven ze heilig in bemiddeling. 'Veel gesprekken hebben een opvoedkundig karakter', zegt Van 't Hoff die jongerenbemiddelaars begeleidt. 'De tolerantiegrens is laag, de hakken gaan meteen in het zand en alle partijen zitten vol vooroordelen.' De uitdaging is groepen bij elkaar te krijgen. 'Maar als dat lukt ontdekt de oudere buurtgenoot dat die jongen met zijn petje en piercing normaal antwoordt, als hij normaal wordt aangesproken.'

De 'nieuwe repressie' gaat ten koste van beproefde middelen

Kinderen spelen in een kooi voor pannavoetbal op een plein in de Rotterdamse wijk Charlois. Foto Joost van den Broek

Copyright: de Volkskrant

Restriction: Nee
